

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Польське Товариство педагогіки філософічної
імені Броніслава Ф.Трентовського (ТРФ)
Національна академія педагогічних наук України,
Відділення загальної педагогіки та філософії освіти
Інститут вищої освіти НАПН України
Кафедра філософії

За підтримки
МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
«ФОНД ОЛЕКСАНДРА ФЕЛЬДМАНА»

МАТЕРІАЛИ XIX МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

«ОСВІТА І ДОЛЯ НАЦІЇ»
Виховання громадянина в демократичних суспільствах:
європейський та український досвід

(17-19 травня 2018 року)

Харків
ХНПУ
2018

смысл жизни и счастье, которые предстают базовыми духовными ценностями.

Для делового общения в духовном измерении его пространства особое место занимает феномен мастерства, или искусного социального действия, который предполагает опыт, результирующий процесс освоения социального в его различных модификациях. Этический потенциал профессии, соответствующий статусу духовности, связан с системой понятий, обозначающих актуализированное взаимодействие. Они включают в себя принципы долженствования, справедливости и ответственности, комплекс морально-этических переживаний, связанных с механизмом регуляции поведения субъектом своей социальной активности в единстве с переживаемыми чувствами совести, вины, раскаяния.

В. СУХОМЛИНСЬКИЙ І СЛОБОЖАНСЬКА ФІЛОСОФСЬКА ТРАДИЦІЯ

Н.В.Радіонова, м.Харків

Проблема морального оновлення, автентичності та неавтентичності людського буття, формування філософії як тісно пов'язана з «живим» життя є центральною для слобожанської філософської традиції, живлячим джерелом якої завжди була і залишається філософія Г. Сковороди.

Дійсно, проблема буття людини, її морально-етичного виховання становить один з найважливіших напрямків духовних мандрів Г.Сковороди. Сам Г.Сковорода неодноразово підкреслював, що пізнання сутності людини для нього важливіше за все. Мандрівний філософ в бесідах на високі теми проводив години з освіченими українцями і скільки ж уваги приділяв розмовам з простими співбесідниками. Тема мандрівництва як шлях людини до спасіння розгортається у таких філософських трактатах Г.Сковороди як „Брань архистратига Михаила со Сатаною о сем: легко быть благим” (1783 р.) та „Пря беса с Варсавою” (1783 р.).

Отже, для Г.Сковороди мандрівництво – це духовний пошук, „пізнання самого себе”, досягнення внутрішньої свободи та педагогічна практика духовного вчительства й проповідництва.

Мандрівництво закутками людської душі є центральним моментом етичної спадщини Василя Сухомлинського, який привертає до себе увагу не тільки як видатний письменник і педагог своєї доби, не тільки як теоретик морально-етичного виховання, але і як яскравий послідовник «філософії серця». Проводячи уявні паралелі педагогічної спадщини В.Сухомлинського з духовним мандрівництвом Г.Сковороди, можна відзначити наслідування дидактичним практикам Сковороди, важливою рисою яких є ситуативна адаптація світоглядного, етичного і теоретико-пізнавального матеріалу до мінливої аудиторії. Сковорода намагається розширити склад цієї аудиторії через латентне делегування вчительських уповноважень своїм слухачам. Його просвітництво є насамперед намаганням активно впливати на населення. Але пролиття світла розуму, на його думку, може відбуватися не тільки з єдиного центру, а з багатьох центрів освітньої активності духа. Цей педагогічний принцип простежується й у В.Сухомлинського, який етичну проблематику вважав наріжним каменем виховання молоді. Зокрема, у своїй «Хрестоматії з етики» через ненав'язливі, близькі і зрозумілі дітям образи, пропагує основи християнської етики, так само, як колись Г.Сковорода у далекому 1768/69 навчальному році викладав курс Християнського добронравія.

Таким чином, етична концепція виховання, витоки якої слід шукати в творчості Г.Сковороди, є лейтмотивом філософії виховання й освіти В.Сухомлинського. Створюючи уявний діалог у часі й просторі, навіть у скрутні часи тоталітаризму, В.Сухомлинський відкривав нові можливості кордоцентричної орієнтації вітчизняної освіти.